

מעברים ומוגבלות: סקירת אתרי אינטרנט

טובה אליאסף¹

אנשים החיים עם מוגבלות ובני משפחותיהם המלווים אותם, חווים שינויים ומעברי חיים טבעיים ואחרים. זהו מסע בין תחנות ושלבבים המרכיבים את מעגל החיים. מסע שדורש תמיכות, התאמות ועזרה.

לפניכם אתרים המציגים שירותים ותוכניות מעבר לתמיכה, הכשרה והעצמה של אנשים עם מוגבלות בתחומים השונים המאפיינים את מעגל החיים: מילדות לנעורים, לקראת חיים עצמאיים והשתלבות בחברה, הכנה לזוגיות ולתעסוקה, מכינות ללימודים והשכלה גבוהה, ליווי לקראת השירות בצה"ל ובשירות לאומי ובמהלכם, הדרכה להורות ולקראת זקנה. התוכניות השונות מהוות גשר תומך בעת המעבר, מאפשרות התנסות במגוון חוויות ופעילויות אישיות וקבוצתיות, ומסייעות לעבור לשלב החיים הבא.

קריאה מועילה

מילדות לנעורים

בית איזי שפירא

תוכנית מעברים

במדריך מודל עבודה לליווי של תלמידים והוריהם בתהליך סיום הלימודים בבית הספר היסודי, פרידה ממנו והמעבר למסגרות החינוך המיוחד. ליבת התוכנית המוצגת מתייחסת להכנת התלמיד ומשפחתו למעבר כמו גם לקשרים שבין התלמיד למשפחה ולמערכות החינוך, נקודות החוזק של התלמיד ומשפחתו, סדר העדיפויות שלה, ויכולתה להסתגל לשינוי.

<https://did.li/nP6Nf>

1 טובה אליאסף, מידענית, מנהלת הספרייה ומרכז הידע, בית איזי שפירא

בית הלל

בר מצווה לנער עם מוגבלות שכלית-התפתחותית

המאמר דן בזכותו של נער עם מוגבלות שכלית-התפתחותית לקיים טקס בר מצווה על פי ההלכה ורוחה, בהבנה כי יש ליצור מציאות שבה חגיגת בר מצווה לנערים אלו בקהילה תהיה דבר מוכר ורגיל, הן לקהילה הן למשפחות הנערים.

המאמר מדגיש כי הקהילה נדרשת לסייע למשפחות הנערים במיצוי האפשרויות של חגיגת בר המצווה, למצוא חלופות משמעותיות שמותאמות ליכולותיו של הילד ומכבדות אותו ואת משפחתו, ולהוביל שינוי בקהילה בתחום זה.

<https://did.li/XqkgT>

התנועה המסורתית

אדרבא - בר ובת מצווה לילד המיוחד

תוכנית שעובדת בשיתוף בתי ספר לחינוך מיוחד, מעניקה לקבוצות תלמידים השראה יהודית-שוויונית במסגרת שיעורים המותאמים לצורכיהם. בסוף שיעורים אלה מתקיים טקס בני ובנות מצווה הלכתי ומרגש באחת מקהילות התנועה המסורתית (קונסרבטיבית). התוכנית פועלת בכ-40 בתי ספר ברחבי הארץ מנהריה ועד באר שבע, ומשולב בה שימוש בהנגשה קוגניטיבית וטכנולוגית לפי הצורך.

<https://did.li/oSXlC>

התנועה הרפורמית

טקסי בר/בת מצווה

התנועה הרפורמית בישראל מהווה סוכנת לשינוי חברתי בכל הקשור לטקסים דתיים, טקסי מעגל החיים ומעגל השנה לאנשים עם מוגבלות. בקהילות נערכים טקסי בר ובת מצווה בהתאמות הנדרשות, בשוויון ומתוך כבוד לכל אדם.

<https://did.li/809Nf>

חיים עצמאיים והשתלבות בחברה

משרד החינוך

תוכניות מעבר לעצמאות ולבגרות

תוכנית רב-שנתית שפותחה באגף לחינוך מיוחד, ומטרתה להכין את התלמיד לקראת המעבר להשתלבותו כבוגר בקהילה. תוכנית המעבר היא חלק אינטגרלי מתוכנית הלימודים האישית ומהתוכנית הכיתתית והבית-ספרית. היא מגדירה את הפעילות המתוכננת עם התלמיד מתוך ראיית עתידו, ומבוססת על הערכה תפקודית שלו. שותפים לה התלמיד עצמו, משפחתו, הצוות החינוכי, שירותי הרווחה וגורמים רלוונטיים נוספים.

בפורטל הורים, שילוב וחינוך מיוחד, מידע על שתי תוכניות:

תוכנית רשת ותוכנית לקראת בגרות - ל"ב 21

<https://did.li/TN6Nf>

עמותת גוונים לפיתוח החינוך הקהילה והסביבה (ע"ר)

מכינת דרוך

תוכנית דיור שבה נרכשים כלים לחיים עצמאיים ואוטונומיים בניהול משק בית, השכלה, תעסוקה, כישורים חברתיים, ניהול כלכלי, התנדבות לצבא או לשירות לאומי ועוד, תוך כדי התנהלות והתנסות יום-יומית בחיים בוגרים ונורמטיביים בקהילה. התוכנית מיועדת לצעירים על הספקטרום האוטיסטי בתפקוד גבוה.

<https://did.li/BXqrl>

אבני דרך

מכינת אבני דרך

תוכנית הכשרה בפיקוח מנהל מוגבלויות המיועדת לצעירים על הספקטרום האוטיסטי. במסגרת המכינה ניתנת הכשרה לחיים בוגרים עצמאיים בכל תחומי החיים. המכינה מהווה גשר בין סיום הלימודים בבית הספר לבין החיים הבוגרים. היא מאפשרת יציאה מבית ההורים, התנסות במגוון חוויות ופעילויות, אישיות וקבוצתיות, וניהול שיח של חיפוש זהות וגיבוש זהות. המכינה מתקיימת בקריית שמונה ובחיפה, ומיועדת לצעירים בני 17-25 על הספקטרום האוטיסטי המוכרים במנהל מוגבלויות.

<https://did.li/TSOCN>

כוונים

עמותת כוונים פועלת לממש חזון של מציאות שוויונית, מכבדת ובטוחה עבור צעירים וצעירות עם מוגבלות, שבה הצעירים מממשים את מלוא יכולותיהם, מנהלים את חייהם באופן עצמאי ומיטבי, מתפקדים בעמדות עצמאיות, תורמים ומשפיעים על מעמדם כאזרחים שווים בחברה.

העמותה מפעילה מספר תוכניות מעבר: מכינת כנפיים לצעירים עם מוגבלויות פיזיות וחושיות, מכינת כו"ח המיועדת לצעירים כבדי שמיעה וחרשים, מכינת כרמל לצעירים על הרצף האוטטיסטי ומכינת אל-מוסתקבל (העתיד) לצעירים דוברי ערבית.

מידע על כל אחת מהמכונות ניתן למצוא באתר העמותה.

<https://did.li/FHmZH>

בית הגלגלים

תוכנית מסלול

מיזם משותף לבוגרים-צעירים בני 18-30 של בית הגלגלים, ארגון ארצי לצעירים ובוגרים עם מוגבלות פיזית, והשירות לשיקום בקהילה באגף השיקום במשרד הרווחה. תוכנית דו-שנתית להכשרה ותמיכה בצעדים הראשונים בהשתלבות בחברה תוך ניהול עצמי.

<https://did.li/BsNLC>

מגדל אור: עמותת יעדים לצפון

מכונות מגדל אור לחיים עצמאיים

המכונות מיועדות לצעירים בני 18-30 בעלי תעודת עיוור, ומטרתן לתת למשתתפים כלים הנחוצים לניהול חיים עצמאיים. משתתפי התוכנית לוקחים חלק במסגרות שונות בשעות הבוקר, כמו שירות לאומי, שירות צבאי, לימודים, עבודה וכו'. בשעות אחר הצהריים הם רוכשים מיומנויות תפקודיות ויום-יומיות בניהול חיים עצמאיים. הדיירים מלווים על ידי צוות רב-מקצועי ומנוסה.

<https://did.li/3cyaa>

בית חינוך עיוורים

לעמותה מספר תוכניות ייחודיות לצעירים בני 18-30 בעלי תעודת עיוור, המיועדות לפיתוח מיומנויות אישיות ולהכנה לחיים עצמאיים בקהילה.

<https://did.li/v80lC> - דירת שבילים - תוכנית המאמנת למגורים עצמאיים בקהילה.

<https://did.li/S26w5> מערך דיור - דירות הכשרה לחיים עצמאיים.

דירת הכשרה בקהילה - מגורים בדירה כשלב ביניים בדרך לעצמאות מלאה.

<https://did.li/lFbgT>

المنازة - אלמנארה (מגדלור) - העמותה לקידום אנשים עם מוגבלות בחברה
הערבית

קורסים לכישורי חיים

מטרת העמותה היא קידום אנשים עם מוגבלות בחברה הערבית, העצמתם ושילובם בחברה באופן שוויוני ברוח ערכי מצוינות, שוויון והידברות. הקורסים מיועדים להעצמת המשתתפים, היכרות עם הזהות האישית שלהם, נקודות חוזק וחולשה ודרכי התמודדות עם אתגרים. מטרתם לסייע למשתתפים בבחירת מקצוע לימודי מתאים והתמודדות עם האתגרים בלימודים או בהמשך בתעסוקה. סילבוס הקורס מותאם לצרכים האישיים של משתתפי התוכנית.

<https://did.li/ZSOCN>

שירות בצה"ל ושירות לאומי

משרד הרווחה והביטחון החברתי | צה"ל | ארגונים ועמותות
שירות צבאי לאנשים עם מוגבלות

מתוך הכרה בחשיבות גיוסם של אנשים עם מוגבלות לשירות צבאי והכרה בתרומה שלהם לצבא, לחברה ולמדינה פועלים צה"ל ומשרד הרווחה והביטחון החברתי עם ארגונים ועמותות לסייע ולאפשר גיוסם של אנשים עם מוגבלות לשירות צבאי רגיל או התנדבותי לצה"ל. שירות כזה מכין את המתגייס לחיים, מגבש יכולות מקצועיות, ומחזק את הזהות הישראלית תוך התנסות מעשית ומשמעותית. כל זאת בהתאם ליכולות המתגייס.

באתר של משרד הרווחה והביטחון החברתי מידע רב על גיוס רגיל לשירות צבאי, התנדבות לשירות צבאי, תוכניות התנדבות אזרחית ורשימת עמותות וארגונים המפעילים את כל התוכניות.

התוכניות מיועדות לצעירים בני 17-25, המוכרים במנהל מוגבלויות, ולמקבלי פטור מצה"ל.

התוכניות הן אלה: גיוס רגיל לשירות צבאי, התנדבות לשירות צבאי, ותוכניות התנדבות אזרחית: "מגשימים חלום", "רואים רחוק" ו"גדולים במדים".

<https://did.li/pnhgT>

צה"ל מאפשר גיוס בליווי עמותה. הגיוס הינו לשירות סדיר ככלל החיילים המתנדבים, ומקנה את אותן הזכויות של כלל המתנדבים. באתר יחידת מיטב מידע רב למועמדים לגיוס או התנדבות לצה"ל על התוכניות והעמותות המפעילות אותן.

<https://did.li/YJbx5>

צה"ל מפעיל מסלול ייחודי לנערים ונערות על הרצף האוטיסטי בתפקוד גבוה. מסלול "תתקדמו" מאפשר להם לשרת כחיילים מן המניין. המסלול מתמקד בהנגשת השירות הצבאי ובמתן מענה מותאם ומכוון-צורך במטרה לאפשר הצלחה מרבית בשירות הצבאי.

<https://did.li/LEslw>

משרד הרווחה והביטחון החברתי | ארגונים ועמותות התנדבות אנשים עם מוגבלות לשירות לאומי-אזרחי

צעירים עם מוגבלות אשר קיבלו פטור משירות צבאי, יכולים לבחור לתרום לחברה על ידי הצטרפות למסלולי שירות לאומי-אזרחי. במסגרת זו מתנדבים הצעירים במוסדות וארגונים, מתנסים בכישורי חיים שונים ומשתלבים בחברה. השירות הלאומי מוסדר במסגרת חוק שירות לאומי-אזרחי, מיועד לצעירים עם מוגבלות בגיל 18 עד 24 (27 לבוגרי מערכת החינוך המיוחד), ופועל באמצעות עמותות.

באתר של משרד הרווחה והביטחון החברתי מידע רב על תהליך ההצטרפות, ההכשרות, הליווי ורשימת העמותות המפעילות את התוכניות.

<https://did.li/lyJTY>

לימודים והשכלה גבוהה

בית איזי שפירא - מכון טראמפ האוניברסיטה המשולבת

זהות של מסוגלות עוזרת לתכנן עתיד מותאם ליכולותיו של האדם ומאפשרת מעברים מדויקים משלב לשלב.

התוכנית נועדה לתת מענה לבוגרים עם לקויות למידה מורכבות, המעוניינים להשתלב בלימודים באקדמיה ולחוות למידה משמעותית, מונגשת קוגניטיבית, ומכוונת לביסוס זהות של מסוגלות.

דרכי ההוראה מותאמות ליכולות של הסטודנטים ברוח גישת "ההוראה המעצימה".

התוכנית פותחה בבית איזי שפירא, ומתקיימת כיום באוניברסיטת בר-אילן ובמסגרות אקדמיות שונות עבור מגוון אוכלוסיות ברחבי הארץ.

<https://did.li/dcPCN>

ג'וינט ישראל להיות סטודנט

תוכנית המתקיימת במספר מכללות אקדמיות, ומאפשרת לאנשים עם מוגבלות כניסה הדרגתית ללימודים אקדמיים בסביבה תומכת ובליווי מקצועי מקיף. התוכנית מיועדת לאנשים עם מוגבלות אשר אינם עומדים בתנאי הקבלה ו/או זקוקים לתמיכה משמעותית בתקופת הסתגלותם ללימודים. בחירת מסלול הלימודים, החל מקורס אקדמי אחד וכלה בלימודי תואר ראשון, קצב הלימודים וההתאמות הנדרשות נקבעות באופן אישי ומותאם לכל סטודנט. לצד הלימודים מתקיימות סדנאות להקניית אסטרטגיות למידה ומיומנויות אקדמיות שונות.

<https://did.li/6Jbx5>

עמותת גוונים לפיתוח החינוך הקהילה והסביבה (ע"ר) תוכנית דרור

התוכנית בשיתוף אוניברסיטת תל אביב מיועדת לצעירים בני 21-30 על הרצף האוטיסטי בתפקוד גבוה, והיא מעניקה ליווי והכנה ללימודים אקדמיים, עבודה וחיים בוגרים ועצמאיים.

ניתן בה ליווי בתהליך התפתחות של הכוונה וניהול עצמי, מיומנויות חברתיות, הכשרה מקצועית והשתלבות בעבודה. בנוסף, הפעילות מכוונת להובלת שינוי תפיסתי בקרב הסטודנטים, משפחותיהם, מוסדות להשכלה על-תיכונית ומעסיקים.

מידע על התוכנית באתר אוניברסיטת תל אביב - <https://did.li/kJmZH>

אוניברסיטת בר-אילן - הפקולטה לחינוך פרויקט עוצמות

תוכנית לימודים לתואר ראשון לאנשים עם מוגבלות קוגניטיבית. בתוכנית שילוב מודולרי בן שלושה שלבים: בשלב הראשון ניתנת העשרה אקדמית מותאמת בקבוצה, בשלב השני הסטודנטים משתתפים בסמינריון מחקרי לתואר ראשון בחינוך מיוחד. מטרת שני השלבים הללו היא העצמה וחיזוק הדימוי העצמי ואיכות החיים. בשלב השלישי משולבים הסטודנטים בקורסים של תואר ראשון במדעי החברה והרוח באוניברסיטת בר-אילן.

<https://did.li/znhgT>

תעסוקה

משרד החינוך תוכניות הכנה לחיי עבודה

תוכניות המעבר מיועדות לתלמידים עם מוגבלויות שונות הלומדים בחינוך המיוחד. מטרת התוכניות היא להכין ולהעצים את התלמידים לקראת השתלבותם כבוגרים אוטונומיים ועצמאיים בשלבי החיים השונים בחברה ובשוק העבודה החופשי, והן ניתנות כחלק מתוכנית המעבר להשתלבות הבוגרים בקהילה. התוכניות מורכבות מתוכניות אישיות וקבוצתיות, הנבנות בשותפות עם בני הנוער, ההורים והמורים. בדף האגף לחינוך מיוחד במשרד החינוך יש מידע כללי על "יוצרים עתיד" (בשיתוף עם משרד הרווחה והביטחון החברתי ואלווין ישראל) ועל "מגמה לעתיד – חינוך טכנולוגי-מקצועי".

<https://did.li/geJTY>

למידע על כל תוכנית:

<https://did.li/5L6Nf> יוצרים עתיד:

<https://did.li/wpbx5> מגמה לעתיד – חינוך טכנולוגי-מקצועי:

המכללה הטכנולוגית רופין מרופין לקריירה

תוכנית הכשרה מקצועית בהתאמה אישית לצעירים עם הפרעות קשב ו/או לקויות למידה. המרכז הוקם מתוך רצון להוביל שינוי ושוויון חברתי, על ידי ליווי והכוונה של הצעירים במגוון תחומי החיים, להתפתחות אישית, למידה, עצמאות וקריירה. באתר מידע מפורט על התוכניות וההכשרות המוצעות ללומדים.

<https://did.li/X1mZH>

עזר מציון (ע"ר) - האגף לבריאות הנפש תעסוקה מעברית

שירות ליווי שיקומי לשיפור מיומנויות תעסוקתיות עבור מתמודדי נפש העובדים בשוק החופשי בתנאי עובד-מעביד. העובד מלווה באיש מקצוע ובמדריך שיקום עד לשילוב בעבודה בשוק הפתוח בליווי תעסוקה נתמכת.

השירות מיועד למבוגרים מגיל 18 ומעלה, שלהם קצבת נכות של הביטוח הלאומי על בסיס נפשי (40% או יותר), ועברו ועדת סל מיקום של משרד הבריאות.

<https://did.li/HoHCN>

מכללת גל

תוכניות לחיזוק חוסן תעסוקתי

למכללה מספר תוכניות המיועדות לבוגרים עם מוגבלות זכאי שיקום הזקוקים לשלב מעבר והכנה לקראת היציאה לעבודה.

התוכניות הן אלה:

תוכנית גשרים מכינה טרום-שיקומית – מיועדת למתמודדי נפש זכאי סל שיקום של משרד הבריאות <https://did.li/RwULC>

תוכנית טל - תוכנית ליווי והכנה לתעסוקה וחיים בוגרים לבוגרים עם ASD, אספרגר או על הרצף האוטיסטי <https://did.li/9HmZH>

תוכנית נתיב - זכאי שיקום עם חסמים וקשיים הפוגעים בהתנהלות היום-יומית והתמדה במסגרת <https://did.li/MN6Nf>

אשנב

מרכז תמורה

במסגרת ההכוון התעסוקתי המיועד לאנשים בתפקוד גבוה על רצף האוטיזם, משולבת מכינה שבה נבנית תוכנית שיקומית-תעסוקתית פרטנית ומותאמת הכוללת הכנה להשתלבות בשוק העבודה.

במסגרת המכינה מתקיימות סדנאות ופעילויות קבוצתיות מגוונות בנושאי ידע ומיומנויות "רכות", מיומנויות תקשורת עם ממונים ועמיתים, התמודדות עם קונפליקטים, ניהול זמן, סנגור עצמי, פרואקטיביות, חיזוק הערך והתפיסה העצמית. במסגרת זאת משולבת היכרות עם עולם העבודה, ומתאפשרת חשיפה למגוון אפשרויות תעסוקה והתנסות מעשית בשוק העבודה.

<https://did.li/shJTY>

זוגיות

ענבר - מנגישים זוגיות

העמותה מייצרת הזדמנויות, מקנה כלים ותמיכה בכל ההיבטים הקשורים לזוגיות. העמותה מעלה את המודעות החברתית לכך שזוגיות לאנשים בעלי מוגבלויות הינה נורמטיבית, ומחזקת את האמונה והיכולת במציאת זוגיות.

תוכניות העמותה מיועדות לאנשים עם מגבלה פיזית ולאוכלוסייה עם מוגבלויות אחרות בתפקוד גבוה.

<https://did.li/wYxrl>

עלי שיח

אופק

מערך המעניק מעטפת תמיכה לזוגות עם מוגבלויות ברמת תפקוד עצמאית המעוניינים להינשא. תוכנית אופק מספקת ליווי לזוגות החל מהשלבים המוקדמים שלפני החתונה. הליווי כולל הדרכה והכוונה לקראת חתונה ומערכת ליווי ותמיכה רגשית, תפקודית וכלכלית לאחר החתונה.

<https://did.li/VPUC>

הורות

ניצן

ניצן בייבי

המרכז, המיועד להורים עם ליקויי למידה ו/או הפרעות קשב וריכוז וילדיהם בגיל הרך, נותן מענה אישי לכל משפחה, ומקנה כלים אישיים להתמודדות טובה עם אתגר ההורות. סדנאות ההדרכה מלוות בהפעלה של הילדים בזמן הדרכת ההורים, וכן מתקיימת פעילות משולבת הורים וילדים באמצעותה מתרחשת למידה תוך כדי העשייה.

במרכז שותפים אגודת ניצן, החוג לייעוץ חינוכי באוניברסיטת ת"א, אנשי אקדמיה ואנשי מקצוע אשר מלווים את צוות המרכז בבניית התוכניות ובהערכת פעילות המרכז, ומשולבים בו אנשי מקצוע מומחים בתחום האימון וההדרכה ההורית, התפתחות הילד וחינוך.

<https://did.li/FUOCN>

זקנה

בית איזי שפירא

תוכנית הנגשת הזקנה לאנשים עם מש"ה, לחברי הצוות ולבני המשפחה

התוכנית בנויה על עקרונות התפיסה הדוגלת ב"שירות מכוון אדם". היא עוסקת בפיתוח מודעות למאפיינים הייחודיים של תהליכי ההזדקנות של אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית והתמודדותם הרגשית עם השינויים והאובדנים בזקנה, ומציעה כלים להתמודדות עם תהליכים אלה וכן לתכנון העתיד שלהם.

<https://did.li/JUUIIC>

מידע נוסף על תוכניות מעברים במעגל החיים

כל זכות

מדריך למבוגר בגיל העבודה המתמודד עם פגיעה/מחלה שגורמת לו לנכות כל זכות הוא מאגר המידע המקיף ביותר על זכויות תושבי ישראל בכל תחומי החיים והדרך למימושן. המידע מוגש בחינם וללא כוונת רווח. אתר כל זכות מופעל ע"י כל זכות בע"מ (חל"צ) שפועלת בסיוע משרד המשפטים ומערך הדיגיטל הלאומי. במדריך כל הזכויות והמקורות לעזרה העומדים לרשותם של מבוגרים בגיל העבודה (18 עד גיל פרישה) שבעקבות תאונה או מחלה אושפזו בבית חולים, ובהמשך סובלים ממוגבלות (נכות) שלא מאפשרת להם לחזור לתפקוד מלא.

<https://did.li/3hyrl>

קשר: הבית של המשפחות המיוחדות

עמותת קשר הנה עמותה מקצועית לשינוי חברתי, הפועלת למען משפחות לילדים ובוגרים עם צרכים מיוחדים ואיתן. בקשר מאמינים שהמשפחה היא מקור העוצמה והביטחון של הבן/הבת עם הצרכים המיוחדים, ושמפגש ודיאלוג בין הידע ההורי והידע המקצועי והכוח של הביחד הם המנוף האמיתי להצלחה של הבן/הבת ולאיכות חיים של המשפחה, הקהילה והחברה.

בקישור תוצאות חיפוש במאגר הידע של עמותת קשר בנושא מעברים:

<https://did.li/MPUIC>